

Οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας

ΜΙΡΑΝΤΑ ΞΑΦΑ*

Τα περιοριστικά μέτρα για συναθροίσεις οδηγούν στο προσωρινό κλείσιμο χιλιάδων επιχειρήσεων, με τους κλάδους του τουρισμού και των μεταφορών να πλήττονται βάνανυσα. ΑΠΕ

Βγαίνοντας από μια δεκαετή κρίση χρέους και μνημονίων, η Ελλάδα είχε την ατυχία να βρεθεί αντιμέτωπη με μια πανδημία που προκαλεί μεγάλη ζημία στην οικονομία. Τα περιοριστικά μέτρα για συναθροίσεις οδηγούν στο προσωρινό κλείσιμο χιλιάδων επιχειρήσεων, με τους κλάδους του τουρισμού και των μεταφορών να πλήττονται βάνανυσα. Το μέτρα ενίσχυσης της οικονομίας που εφαρμόζει η κυβέρνηση (αναστολή πληρωμής φόρων και εισφορών, οικονομικές ενισχύσεις, επιδοτήσεις μισθοδοσίας, κρατικές εγγυήσεις) στοχεύουν στην αποφυγή πτώχευσης υγιών επιχειρήσεων και απώλειας θέσεων εργασίας.

Μέχρι τώρα έχει αντλήσει πόρους από τα ρευστά διαθέσιμα και από τις κεφαλαιαγορές. Ομως οι εφεδρείες της κυβέρνησης «καίγονται» ταχύτατα, επομένως η χώρα διερευνά εναλλακτικές δυνατότητες άντλησης πόρων από την Ε.Ε., για να μπορέσει η οικονομία να ανακάμψει μόλις αρθούν οι περιορισμοί.

Ηδη υπολογίζει να αντλήσει δάνειο ύψους 1,5 δισ. ευρώ από το πρόγραμμα SURE της Ε.Ε. για τη στήριξη της απασχόλησης και δάνεια ύψους 2,5 δισ. από την ΕΤΕπ προς τις ελληνικές επιχειρήσεις. Δεν έχει αποκλείσει δάνειο μέχρι 4 δισ. ευρώ χωρίς

(ή με ελαφρά) αιρεσιμότητα από τον ESM. Σε δεύτερη φάση θα μπορεί ενδεχομένως να αντλήσει πόρους από το Ταμείο Ανάκαμψης, όταν οι όροι και οι προϋποθέσεις θα έχουν συμφωνηθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η προσωρινή άρση των δημοσιονομικών κανόνων της Ε.Ε., ώστε να δοθεί σε κάθε χώρα-μέλος μεγαλύτερο περιθώριο κινήσεων για την αντιμετώπιση της κρίσης, δεν αναιρεί την ανάγκη διατήρησης της βιωσιμότητας του χρέους μεσοπρόθεσμα, προκειμένου να αποφευχθεί νέο μνημόνιο στη συνέχεια. Ειδικά στην υπερχρεωμένη Ελλάδα, οι πρόσθετες χρηματοδοτικές ανάγκες θα πρέπει να καλυφθούν με την ελάχιστη δυνατή προσφυγή σε δανεισμό. Θα πρέπει επίσης να επανεξεταστεί η διεκδίκηση δημοσιονομικού χώρου μέσω μείωσης του στόχου για πρωτογενές πλεόνασμα, ώστε να μην υπονομευθεί η ταχεία μείωση του λόγου χρέους/ΑΕΠ μετά την κορύφωσή του φέτος κοντά στο 200% του ΑΕΠ.

Πέρα από την κάλυψη έκτακτων αναγκών, θα πρέπει να βρεθεί δημοσιονομικός χώρος για τη σημαντική μείωση της φορολογίας που έχει εξαγγείλει η κυβέρνηση ως αναπόσπαστο μέρος της ταχύρρυθμης ανάπτυξης στην οποία προσβλέπει. Με τα δημοσιονομικά περιθώρια να έχουν στενέψει απελπιστικά, θα πρέπει να διερευνηθεί η δυνατότητα περικοπής των κρατικών δαπανών. Η ζημία που υπέστη η οικονομία λόγω πανδημίας απαιτεί νέες προτεραιότητες, νέο χρονοδιάγραμμα, νέο σχεδιασμό.

Η ενίσχυση της ανάκαμψης και η μετάβαση σε ένα νέο, εξωστρεφές παραγωγικό μοντέλο απαιτεί βαθιές τομές, που θα απελευθερώσουν πολύτιμους πόρους που σήμερα λιμνάζουν.

Στην τελευταία του έκθεση το ΔΝΤ επισήμανε ότι ξοδέψαμε κατά μέσον όρο 2,6 δισ. ευρώ τον χρόνο την επταετία 2012-18 για να καλύψουμε τις ζημίες των κρατικών επιχειρήσεων που δεν έχουν ελπίδα επιστροφής στην κερδοφορία με τα σημερινά δεδομένα (ΔΕΗ, ΛΑΡΚΟ, ΕΛΤΑ, ΕΑΒ, αμυντικές βιομηχανίες, μεταφορές). Η εξάλειψη αυτού του κόστους προϋποθέτει εκ βάθρων αναδιάρθρωση με μείωση προσωπικού. Το χειρότερο δυνατό σενάριο θα ήταν ο πρόσθετος δανεισμός την εποχή του κορωνοϊού να χρησιμοποιηθεί για τη συντήρηση ζημιολόγων κρατικών επιχειρήσεων αντί για την αναδιάρθρωση του παραγωγικού τομέα της χώρας.

Με το ΑΕΠ να συρρικνώνεται κατά 8-10% φέτος, και την ανάκαμψη του χρόνου να μην αρκεί για να επιστρέψουμε στα επίπεδα του 2019, θα πρέπει να επανεξετάσουμε και τη δαπάνη για συντάξεις. Το 2019 ξοδέψαμε το 16% του ΑΕΠ σε συντάξεις, περισσότερο από κάθε άλλη χώρα της Ε.Ε., με δυσανάλογα μεγάλο μέρος να αφορά συνταξιούχους του Δημοσίου και των ΔΕΚΟ κάτω των 67 ετών. Το ποσοστό αυτό θα εκτιναχθεί φέτος και του χρόνου, υπονομεύοντας την ανάπτυξη, την αλληλεγγύη μεταξύ γενεών και τη βιωσιμότητα του ασφαλιστικού.

Θα πρέπει, επομένως, να επανεξεταστεί η δυνατότητα περικοπής της «προσωπικής διαφοράς» που επρόκειτο να εφαρμοστεί από 1/1/2019 αλλά καταργήθηκε από τον ΣΥΡΙΖΑ μόλις έληξε το τρίτο μνημόνιο. Η διατήρησή της πλήττει δυσανάλογα τους νέους συνταξιούχους και τους εργαζομένους, οι οποίοι καλούνται να καταβάλουν υψηλές εισφορές για να εισπράξουν πενιχρές συντάξεις, ενώ προστατεύει τους «παλαιούς» συνταξιούχους, που βγήκαν στη σύνταξη σχετικά νέοι, με συντάξεις που ξεπερνούσαν κατά πολύ τις εισφορές τους. Το νέο ασφαλιστικό νομοσχέδιο που

ψηφίστηκε τον Φεβρουάριο έχασε την ευκαιρία να αποκαταστήσει κάποια ισορροπία μεταξύ γενεών.

Από την πλευρά των εσόδων, επείγει η μείωση των εισφορών και της προοδευτικότητας της φορολογικής κλίμακας, που καθιστούν ασύμφορη την προσέλκυση στελεχών υψηλής εξειδίκευσης που θα χρειαστούν σε κλάδους υψηλής προστιθέμενης αξίας με εξαγωγικό προσανατολισμό.

Μειώνοντας τον κατώτατο συντελεστή φόρου εισοδήματος από 22% σε 9% και τον ανώτατο κατά μόλις 1 μονάδα στο 44%, και διατηρώντας την πρόσθετη επιβάρυνση του φόρου αλληλεγγύης (μέχρι 10%), η κυβέρνηση αύξησε την προοδευτικότητα του συστήματος αντί να τη μειώσει. Θα πρέπει τουλάχιστον να επανεξετάσει τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης με τη μείωση του αφορολογήτου, που σήμερα αφήνει στο απυρόβλητο την πλειονότητα των φορολογουμένων.

Τέλος, με τον τουρισμό να υποχωρεί όσο δεν κυκλοφορεί εμβόλιο κατά του κορωνοϊού, θα πρέπει να ενισχυθεί η βιομηχανία, που έχει συρρικνωθεί την τελευταία εικοσαετία. Όπως επισημαίνει ο Στέφανος Μάνος στην «Κ» (19/4), σύμφωνα με έκθεση του Ινστιτούτου Ενέργειας Νοτιοανατολικής Ευρώπης η Ελλάδα έχει την ακριβότερη ηλεκτρική ενέργεια στην Ευρώπη. Στις αρχές Απριλίου, οι τιμές χονδρικής για την ηλεκτρική ενέργεια διαμορφώθηκαν από περίπου 20 €/MWh για τις περισσότερες δυτικοευρωπαϊκές χώρες, 26 €/MWh για τις πρώην ανατολικοευρωπαϊκές και σε 34 €/MWh για την Ελλάδα! Ενεργοβόρες βιομηχανικές επιχειρήσεις στη μεταλλουργία (Μάνεσης) και κλωστοϋφαντουργία (Βαρβαρέσος, Επίλεκτος, Ναυπάκτου) αναστέλλουν τη λειτουργία τους μη μπορώντας να αντεπεξέλθουν στον ανταγωνισμό. Η κυβέρνηση θα πρέπει να στοχεύει στην αύξηση του ανταγωνισμού στη χονδρεμπορική αγορά ρεύματος για να πέσουν οι τιμές.

Μέχρι να υλοποιηθεί αυτός ο στόχος, η κυβέρνηση θα μπορούσε να θεσπίσει αρνητικό φόρο στην κατανάλωση βιομηχανικού ρεύματος ώστε η τιμή να εξισωθεί άμεσα με αυτή που πληρώνουν οι γερμανικές βιομηχανίες, όπως προτείνει ο Στέφανος Μάνος.

** Η κ. Μιράντα Ξαφά είναι Senior scholar, Centre for International Governance Innovation (CIGI).*